

Katarina Kieri

Ur antologin nio, utgiven av Black Island Books
och Norrbottens länsbibliotek, 2002

ISBN 91-972792-8-5

Intervju: Andreas B Nuottaniemi

”Skrivandet är för mig platsen att vara ärlig, att släppa fram det komplicerade och inte minst stammandet. I motsats till exempelvis politisk retorik så hyllar poesin stammandet ...”

Katarina Kieri säger att hon har blivit poet två gånger. Första gången var när hon 1978 skickade in en kort dikt till en tidning och fick den publicerad. Hon minns fortfarande den inledande raden tydligt:

”Jag tänker aldrig niga för herrarna.”

Fortsättningen var lika brådmoget politisk och feministisk som inledningen antyder. Under dikten stod att läsa: Katarina Kieri, 13 år.

– Att jag skrev dit åldern var medvetet, eftersom jag förstod att det skulle tilltala redaktörerna och ge dem ytterligare anledning att publicera dikten, berättar hon.

Från och med den stund hon slog upp tidningen och för första gången såg sina ord i tryck var Katarina Kieri, 13 år poet. Hon skrev varenda minut som hon hade över (”alla dikter handlade om ungefär samma sak som min första rad, att jag inte tänkte niga för herrarna”), läste upp alstren för mer eller mindre ointresserade klasskamrater och fick till och med läsa en av sina dikter i ungdomsprogrammet Lördags i tv.

– De ringde och frågade efter att ha läst en dikt som var publicerad i tidningen, säger hon. Jag tackade ja och ansåg självklart där-efter att hela programmet hängde på min medverkan. Därför tog jag ledigt från skolan

hela dagen och åkte ner till Norra hamn i Luleå, där de ville att jag skulle läsa dikten ståendes ute på isen. Inspelningen tog ungefär fem minuter vill jag minnas, så min vikt i sammanhanget var antagligen inte lika stor som jag föreställde mig.

Men en debut var det trots allt och Katarina Kieris diktande fortsatte i högt tempo ytterligare ett par år. Någon gång under gymnasietiden började emellertid skrivandet, av olika anledningar, att mattas av. I stället kom hon att jobba mycket politiskt och efter gymnasiet utbildade hon sig till fritidspedagog, ett yrke som hon hade i tio år.

För 1990, som 25-åring, kom lusten att skriva återigen tillbaka, och det var då hon blev poet för andra gången.

– Jag tror att behovet att skriva fanns där hela tiden, undertryckt, under de år då jag gjorde andra saker, säger hon. Genom att helt oskyddad på nytt kliva in i diktens värld, var det som att jag fick veta saker om mig själv och livet som jag aldrig hade fått reda på annars.

– När jag jobbade politiskt handlade det om att ha kontroll hela tiden och vara precis i retoriken, vilket jag tror att jag för väldigt illa av. Jag blev hård mot mig själv. Då var det skönt att i diktens form äntligen få släppa

fram det fula och det skitiga. Skrivandet är för mig platsen att vara ärlig, att släppa fram det komplicerade och inte minst stammandet. I motsats till exempelvis politisk retorik så hyllar poesin stammandet och därmed även de stora sanningar som finns inom oss.

Katarina Kieris förhållande till skrivandet är i stora delar mycket romantiskt. Hon talar ofta och gärna om det egna, unika universum som orden och användandet av dem utgör.

– Det är en värld med egna regler och normer, säger hon, och i den världen är jag drottning.

Förhållandet till orden och poesin utvecklade hon på en skrivarkurs på Medlefors folkhögskola 1990. Kieri blev där starkt påverkad av läraren Staffan Söderblom, som bland annat sa till sina elever att de inte fick glömma att ”dikten vet alltid mer”.

– Det var första gången som det växte till en medveten tanke hos mig. Att orden finns och att det bara gäller att hitta dem.

Efter kursen i Medlefors skrev Katarina Kieri dikter i princip oavbrutet i tio år. Det resulterade i tre tunna diktsamlingar (Slutet sällskap 1993, Om man saknar vingar 1996 och Ur mitt lyckliga liv 2000).

De två första skiljer sig markant från den tredje, både till innehåll och form. Slutet sällskap och Om man saknar vingar är framför allt mer slutna och språket är mer avskalat. Mer svårbegripliga, skulle kanske någon tillägga också.

– Under arbetet med de två första böckerna, som alltså tog över sex år att skriva, var jag emellanåt helt ointresserad av ordens betydelse. Det som var viktigt för mig var hur orden kändes och lät. Jag kunde få ett ord, som exempelvis ”ledmotivet”, och så satt jag och funderade på det och upprepade det

för mig själv i flera dagar, innan jag förstod vart dikten skulle ta vägen. Vad det betydde struntade jag i, eftersom jag visste att det låg sanningar i det ordet ändå. För mig handlar det bara om en stark känsla av övertygelse, och om andra känner den eller inte har jag inte varit så intresserad av.

Under arbetet med den andra boken, Om man saknar vingar, berättar Katarina Kieri att hon köpte en sistaminuten-biljett till Las Palmas för att kunna skriva ostört i en vecka. Hon packade ner en skrivmaskin och en tjock bunt papper och gav sig iväg med den fasta förhoppningen att kunna fylla dem med nya, briljanta dikter.

När hon kom ner till Kanarieöarna tog det emellertid emot ordentligt i skrivandet. Det regnade oavbrutet och inlåst på sitt rum satt Kieri och letade förtvivlat efter formuleringarna. Resultatet av två veckors oavbrutet skrivande blev till slut en enda dikt, av vilken hon redan hade skrivit de två första raderna innan resan.

Fast kanske säger den ändå mer än hela den där pappersbunten, fylld med ord, någonsin kunde ha gjort.

Jag vill säga:

*Mer än vingarna –
hennes stickande ögon.*

Ge mej ett sår, grenar.

Jag vill ådringen tunn.

– Det där är smärta det där, säger hon och ler när hon läser dikten på nytt. Men man kan undra vad jag skulle med skrivmaskinen och alla papper till. Den där dikten hade jag ju kunnat skriva med en blyertspenna på baksidan av biljetten.

Ungefär så kunde det i alla fall se ut när Katarina Kieri skrev sina två första böcker. Hon beskriver det själv som en lång, plågsam väntan – en väntan på orden.

– Det var som att varje dag ringa och kolla meddelandena på sin telefonsvarare. För det mesta lät det: ”Du har ... INGA meddelanden”. Men ibland kunde det ligga någonting och vänta på mig där, och då överlämnade jag mig själv fullständigt till diktvärlden. Då blev jag som ett instrument och var otroligt receptiv för allt i min omgivning.

– De här skrivareperioderna är onekligen ett slags galenskap som visserligen är underbara att gå in i men som ger andra, tråkigare, bieffekter. Det finns en risk att man dras ner i sitt eget avloppssystem och utvecklar ett stort självförakt. Om jag gick omkring så hela tiden skulle jag bli psykotisk.

De två första samlingarna blev i allmänhet väl mottagna av recensenterna och läsarna, men de som framförde kritik gjorde det oftast på grund av svårbegripligheten. Vissa recenser blev rentav provocerade och förbannade när de inte tyckte sig se en tydlig linje i dikterna.

Även om Kieri som sagt inte tog så hårt på den kritiken bestämde hon sig ändå för att göra den tredje boken, *Ur mitt lyckliga liv*, mer förstäelig. Därför övergick hon till att skriva prosadikter och göra innehållet mer självbiografiskt.

– Men inte mer självbiografiskt så till vida att jag utgick mer från mig själv, för jag utgår aldrig från någon annan än mig själv i mitt skrivande. Däremot är innehållet kanske mer tydligt självbiografiskt i *Ur mitt lyckliga liv*. Fast den stora skillnaden mellan de två första och den tredje boken ligger i sättet att förhålla mig till skrivandet. Jag tänkte mig helt enkelt att det skulle vara roligare att

skriva den här gången.

Slutet sällskap och *Om man saknar vingar* har av någon recensent beskrivits som ”anorektiska böcker”, i den betydelsen att de är hårt tuktade och inte ens innehåller ett felplacerat komma. I så fall tyder *Ur mitt lyckliga liv* på ett mer aptitligt förhållande mellan författaren och orden.

– Det fick slinka igenom en och annan halvtaskig mening i den boken, som Katarina Kieri själv säger. Jag tillät mig själv att misslyckas.

Språket är emellertid fortfarande vackert, romantiskt och aningen, men inte lika mycket som i de två första, avskalat. Kvar finns även naturens ständiga närvaro, som öppnar det innersta och ger människan ytterligare dimensioner. Men, som Kieri bland annat påpekar i de här två dikterna, hon har fortfarande inget intresse av att avslöja allt.

*Hur tar sig en vingbruten fram genom livet?
Fäktar mellan / elementen. Värjer sig för
öppna fält. Jag tänker inte tala ut, det finns
/ ingen sanning i ett blottat sår. / Men hos
röllekan kan man stanna länge, för att få veta
något om / förtvivlan, om sjöögdtystnad.*

*Jag måste hålla kvar. Övergången. Från ljus
till annat ljus. Jag har / lagt märke till att
man kan tala här, att orden vill mjukna som
sent / sommarhav. Det finns berättelser som
inte kan berättas. De kan likna / djur som
måste jagas, en våldsamtystnad. I talltitans
avskildhet.*

Efter Ur mitt lyckliga liv har Katarina Kieri inte skrivit mer än ett par, enstaka, dikter. Från att ha skrivit poesi oavbrutet i tio år har hon alltså, när det här skrivs, upplevt en nästan två år lång tystnad.

– Jag har knackat på flera gånger utan att bli insläppt, och då tänker jag att jag har väl inte där att göra just nu. Det känns väldigt ovant och ibland funderar jag på om jag kanske aldrig kommer att skriva dikt igen, säger hon.

Det är emellertid inte så att hon helt har slutat skriva bara för att diktarrummet är låst. Åtminstone två timmar varje dag skriver hon på sitt arbetsrum på Kulturakuten i Luleå, och då blir det främst kortare prosa-berättelser och artiklar.

– Efter att enbart ha skrivit poesi under så lång tid tog det ett tag innan jag kom underfund med prosan. Jag har kommit fram till att poesi och prosa är ungefär som vitlök och popcorn. För att få ut essensen ur vitlöken använder du en press, och klämmer ut det innersta ur den. Med vitlöken kommer även en oundviklig lukt och smak, precis som med poesin. För att göra popcorn använder

du emellertid små majs-korn som utvidgas till någonting större. Kvar i botten på skålen blir dessutom överblivet salt och skal, som det inte går att göra någonting åt. De finns där, och måste finnas där. Ungefär så ser jag på prosa, säger hon.

Katarina Kieri har även skrivit ett filmmanus, baserat på sin egen novell Undulat-sommar, som är klart att börja filmas så snart den tilltänkta regissören är färdig med sina övriga uppdrag. Trots att tillvägagångssättet vid filmsskapande är helt annorlunda än det hon är van vid när hon skriver poesi och prosa – som manusförfattare har du väldigt liten kontroll över det slutgiltiga resultatet – är det någonting som hon kan tänka sig att göra mer i framtiden.

– Filmen tilltalar mig, eftersom det är en värld som hela tiden måste tydliggöras. När jag skriver poesi arbetar jag med undertexter, som självklart aldrig skrivs ut eftersom de är just undertexter. I filmmanus måste däremot undertexterna skrivas ut, i varje scen. Det känns faktiskt bra att få göra det, säger hon. ☺

Modersmål

De nedåtgående tonfallen. Den liksom salta vinden i mars i en slalombacke på kvällen. Gamla kök där bara en klocka tickar tungt. Männens blickar snett förbi ut genom fönstret fixerande en punkt som heter jag hör vad du säger men du ska inte tro att det berör mig särskilt mycket. Galenskapen i juni när dagen vägrar dra sig tillbaka till och med på natten. Storspoven. Storspoven. Längtan som bultar lågar i slutna bröst. Byar som någon lämnade vid sexton för en flicka. Byar dit någon återvände och kunde dansa argentinsk tango men ville glömma. Att det inte är någon idé. Att det är något så gud förbannat. Att man jävlar tar och går hela vägen själv om det skulle behövas. Att man står på en busshållplats på Storgatan och fryser i för tunna byxor. Isbrytaren Ymer som assisterar i Bottenviken. De milda atlantvindarna från andra hållet. Skrattet som en kniv. Gråten som voj voj i mörka skogen och på Olivers Inn strax före stängningsdags. Och att man slår näven i bordet. Och att man fan inte tänker säga någonting. Och att tallheden spänner ut sitt sköte och vi drunknar i den stigande lingondoften och lossnar från norr-skenet från de sörjande från strandpiparen och våra kroppar bara våra kroppar. Det språket menar jag.

TIDIGARE PUBLICERAD I LYRIKVÄNNEN NR 1, 2000

Sådär närvarande som man kan bli på Hotell Oppipoika i Rovaniemi. Den alltför ljusa björkpanelen ovanför sängen, snurrstolarna i baren som i amerikanska deckare från sjuttioalet. Männens dova samtal i korridoren, deras inrökta kavajer, deras finska uppfordrande blickar. Sådär omedelbart medveten om sin ensamhet, sådär existentiell som man kan bli på Hotell Oppipoika i Rovaniemi och börja tänka på att slå in på en helt annan bana, omvärdera sitt liv, beställa en San Francisco. På Hotell Oppipoika i Rovaniemi är det alltid kväll eller i alla fall väldigt nära. På Hotell Oppipoika i Rovaniemi är det svårt att sova, det är något som gör sig påmint, något viktigt som man nästan glömt. Hur mamma och pappa åkte långt bort med buss på firmafest. Hur alla vred upp färgerna på sina nya TV-apparater så att de nästan la sig utanpå glaset. Hur ostbågarna och sockerdrickan smakade på den tiden. Hur man kräktes på luddiga vita mattor i främmande hem. På Hotell Oppipoika i Rovaniemi kommer man nära sig själv. På Hotell Oppipoika i Rovaniemi tänker man mycket på sina tillkortakommanden. Allt som visade sig vara genomskinligt, rösten som brast. Personer som man inte borde ha slagit på käften. Personer som man borde ha slagit på käften. På Hotell Oppipoika i Rovaniemi kommer man att tänka på människor. Särskilt de vars händer man aldrig la sitt bultande hjärta i. Deras händer. Deras skälvande händer.

Männen jag möter sover dåligt om nätterna. Som rödstjärten den där sommaren. Den bodde på något vis i rönnen, alldeles intill verandan och jag minns att jag ljög om alltihop i en dikt senare det året. Männen jag möter borde ha febrigare hud och förstå att lyssnandet så småningom blir det viktiga när man har att göra med Bachs inventioner. Jag har släppt in för många åttondelar i mitt liv, skulle ha placerat horisonten längre ner. Men vad vet man. Radiomasten blinkar. Jag söker efter ett broräcke att luta mig över, en moder att härma, en oro som glöder. Hög luftfuktighet.

UR UR MITT LYCKLIGA LIV, 2000.

När enskildheter gör ont. Vad som helst. Något som växer i en backe. Jag samlade löv en höst, ville hålla något heligt. Jag minns en kvinna som plötsligt blev mycket gammal och en färgask som jag aldrig lämnade igen.

Någonstans på vägen hårdnade musiken. Det kan ha varit vid vinbärsbuskarna, en tidig eftermiddag i augusti när värmen tog ett hastigt grepp. Det kan ha varit då. Jag stod där och försökte säga någonting. Om ledan, om den tröga lukten i mina kläder.

UR UR MITT LYCKLIGA LIV, 2000.

Skriket djupt inne i april. Någon vill lämna allt bakom sig och ta den gryniga fjärden med. Och det omöjliga i alltihop. Snön som väger för tungt, ett barn som frusit fast, himlen som inte vill spricka upp. Om vissa saker kan man inte tala, inte tåga. På något sätt lossnar man, bärandes på ett dovt alfabet.

UR UR MITT LYCKLIGA LIV, 2000.